

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van decreet tot wijziging van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018
- Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Dit wijzigingsdecreet bundelt de wijzigingen aan een aantal omgevingsgerelateerde regelgevingen.

De wijzigingen aan de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen komt tegemoet aan een lacune waarbij er geen administratief beroep mogelijk was tegen het verkrijgen van of de weigering tot het verkrijgen van een machtiging voor het uitvoeren van werken aan publieke grachten. Dergelijk beroep bestaat al voor de categorie gerangschikte onbevaarbare waterlopen en wordt nu ook ingevoerd voor de categorie publieke grachten.

De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening wordt uitgebreid met een artikel dat voorwaarden oplegt voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor het bouwen of herbouwen van een gebouw of voor het verkavelen van gronden en de aanwezigheid van een aansluiting op openbare of de aanwezigheid van private zuiveringscapaciteit voor huishoudelijk afvalwater.

De wijzigingen aan het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 verbeteren de wettelijke omkadering voor het lokaal beleid rond hemelwater en droogte en verruimen het handhavingskader voor de opvolging van actoren in de waterketen.

Zo wordt in het kader van voorbereiding en opvolging van het integraal waterbeleid het instrument "hemelwater- en droogteplan" decretaal verankerd als een onderdeel van dat integraal waterbeleid. Met dergelijk plan ontwikkelen steden en gemeenten een integrale visie op het ter plaatse kan houden, hergebruiken, infiltreren, bufferen en vertraagd afvoeren van hemelwater en het verhogen van de weerbaarheid van het lokaal watersysteem. De wijzigingen leggen de verplichting op om een gebiedsdekkend plan op te maken, de procedure die daarvoor gevolgd moet worden met inbegrip van

het actief ontsluiten van de goedgekeurde plannen en het mandaat voor de Vlaamse Regering om voor verschillende aspecten de nadere regels uit te werken.

Het verankeren van de hemelwater- en droogteplannen zorgt ervoor dat ook bepaalde voorwaarden rond subsidiëring van de uitbouw van waterzuiveringsinfrastructuur – in het kader van de gemeentelijke saneringsverplichting – bijgestuurd moeten worden.

Wat betreft handhaving wordt het reeds bestaande handhavingskader op de productie, controle en levering van water bestemd voor menselijke aanwending uitgebreid in functie van de nieuwe regelgeving rond waterhergebruik en de geactualiseerde regelgeving rond drinkwater. Een handhavingskader voor de opvolging van de actoren die verantwoordelijk zijn voor de invulling van de saneringsverplichting op lokaal niveau wordt eveneens voorzien.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

De bepalingen van dit besluit kaderen binnen het beleidsdomein Omgeving, meer bepaald de beleidsvelden omgeving en natuur en klimaat. Het decreet wijzigt verschillende andere decreten en een wet.

In het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 is het investeren in een robuust watersysteem opgenomen als een concrete maatregel. De strijd tegen waterschaarste en -overlast staat daarbij centraal en is per definitie een gedeelde verantwoordelijkheid. De nodige maatregelen op elk niveau dragen bij aan de ambitie van een robuust watersysteem. Bovendien werd in de waterbeleidsnota van 2020-2025 de strategische doelstelling van goede toestand van onze waterlichamen opgenomen.

Via de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 en de bijhorende ambitieuze nota “De grote STROOMversnelling” wordt ingezet op bijkomende investeringen richting gezonde waterlopen in Vlaanderen. Via de wijzingen opgenomen in dit voorontwerp van decreet wordt daaraan invulling gegeven.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Ontvangen adviezen in functie van de 1ste principiële goedkeuring

Het bijgaande voorontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2023/388 van 28/09/2023.

Inspectie van Financiën verleende gunstig advies op 5/10/2023 (JV_2023_3877).

Bespreking ontvangen adviezen in kader van de 2de principiële goedkeuring

Advies SERV en Mina (3/11/2023)

De raden drukken vooreerst hun appreciatie uit voor het voorstel: het bevat een aantal belangrijke en structurele stappen in het beleid, die sterk aansluiten op eerdere adviezen.

Aanbevelingen in verband met de wijzigingen aan de VCRO

De adviesraden formuleren hier de volgende aanbevelingen:

- De raden vragen om de verduidelijken dat de rioolbeheerder slechts een bevestiging kan geven in kader van het verlenen van een omgevingsvergunning indien er een concrete investering is gepland in het meerjarenprogramma voor de komende beleidscyclus (6 jaar). Het meerjarenplan moet hier voldoende zekerheid bieden. Ze vragen om te voorzien in een evaluatie van de regeling na 3 jaar.
- De raden vragen om de uitzonderingsbepalingen sterk te beperken en de essentiële elementen ervan op te nemen in het decreet.
- De raden vragen om de cascaderegeling die voorzien is voor verkavelingen ook toe te passen op de omgevingsvergunningen.
- De raden vragen eveneens voor een afstemming met de Gewestelijke Stedenbouwkundige verordening hemelwater en de verplichtingen ook toepasbaar te maken bij verbouwingen met werken aan de afwatering of uitbreiding van een bestaand gebouw, dat een woongelegenheid bevat.

Naar aanleiding van en om tegemoet te komen aan de ontvangen adviezen werd artikel 4 aangepast. De expliciete koppeling met het meerjarenplan voor de invulling van de gemeentelijke saneringsverplichting wordt vervangen door een bevestiging van de rioolbeheerder dat de aansluiting op een riolering en waterzuivering binnen de 6 jaar gerealiseerd zal worden. De drempel (minder 10 wooneenheden) die werd beoogd om via een uitvoeringsbesluit in te voeren, wordt direct opgenomen in het decreet. Hierdoor is de vraag om af te stemmen op de gewestelijke stedenbouwkundige verordening niet langer relevant aangezien het op dat ogenblik een aanvraag van minder dan 10 wooneenheden betreft. De cascaderegeling voorzien voor verkavelingen is nu ook opgenomen bij de bouw van de woongelegenheden.

De vragen van de raden verbouwingen of uitbreidingen van een bestaande gebouw dat een woongelegenheid bevat mee te nemen wordt niet weerhouden. De focus van de regeling ligt op het vermijden van de impact gekoppeld aan bijkomende vervuilingdruk ten gevolge van nieuwe woongelegenheden dus om bijkomende vervuilingdruk vanaf het begin op te vangen en dit vanaf 10 woongelegenheden. Een verbouwing of uitbreiding van een bestaand gebouw is per definitie niet steeds gekoppeld aan een bijkomende vervuilingdruk.

Ook de vraag voor afstemming met de GSV wordt vanuit dezelfde optiek niet weerhouden. Een verbouwing met werken aan de afwatering is niet steeds één op één te linken aan een bijkomende vervuilingdruk. Bovendien zijn dergelijke verbouwing vaak niet vergunningsplichtig.

Aanbevelingen over de hemelwater -en droogteplannen

De adviesraden formuleren hier de volgende aanbevelingen;

- De raden vragen om in artikel 6 een punt toe te voegen waardoor de Vlaamse Regering ook minimale doelstellingen kan bepalen waaraan de plannen invulling moeten geven en ook te voorzien in tools voor de opvolging ervan.

- Ze bevelen aan om de relatie met tussen de peilbesluiten en de hemelwater- en droogteplannen te verduidelijken.
- Ze vragen voor een goede overgangsregeling voor gemeenten die reeds een goedgekeurd plan hebben.
- Er wordt gevraagd om voldoende aandacht te hebben voor het verbeteren van de publieke participatie en pleiten ze voor voldoende engagement bij stakeholders.
- Er worden verhoogde garanties gevraagd dat er voldoende ingezet wordt op bronmaatregelen.

Het decreet voorziet in een mandaat voor de Vlaamse Regering (art. 6, §3) om nadere regels vast te stellen. Het decreet biedt een rechtsgrond om voor de aandachtspunten van de raden op niveau van een uitvoeringsbesluit desgevallend nadere regels vast te leggen. Een aanpassing aan het ontwerp van decreet zelf is dus in dit opzicht niet nodig.

Aanbevelingen inzake de responsabilisering van de rioolbeheerders.

De raden steunen de voorgestelde bepalingen.

- De raden wijzen in dit verband wel op de noodzaak voor een betere regeling rond de financiering en stippen aan dat er nood is aan duidelijkheid over de financiering om de doelstellingen te behalen ; bij voorkeur voor dat de gemeentelijke begroting wordt opgesteld.
- Daarnaast vragen de raden dat er geen dubbel toezicht wordt opgezet binnen enerzijds het waterwetboek anderzijds via de werking van de Vlaamse Nutsregulator die voorzien wordt.

De bezorgdheid voor beide aspecten kan worden onderschreven. Voor wat betreft het kader voor de financiering loopt er momenteel een uitgaventoetsing inzake de subsidie voor de aanleg van gemeentelijke riolen. Daarnaast loopt binnen het CIW een studie inzake de financiering van het waterbeleid. De resultaten van deze studies kunnen resulteren in een aangepast financieringsmechanisme. In dit geval zal de doorvertaling ervan deel uitmaken van een afzonderlijk initiatief. Een afstemming tussen de werking van de nieuw op te richten Vlaamse Nutsregulator en de regie- en toezichtstaken binnen VMM zal worden verzekerd. Beide aanbevelingen geven geen aanleiding tot aanpassingen van het ontwerp van decreet.

Advies SARO

Aanbevelingen over de hemelwater en droogteplannen

De SARO doet de volgende aanbevelingen:

- Zorg voor een verduidelijking in het decreet over de relatie tussen de hemelwater- en droogteplannen en de andere plannen en instrumenten van het ruimtelijk beleid en het onroerend erfgoedbeleid.
- De raad vraagt te verduidelijken in welke mate de hemelwater- en droogteplannen onderworpen moeten worden aan een plan-MER.
- De raad vraagt in de memorie te verduidelijken hoe net cfr. de CIW-blauwdruk een hemelwater- en droogteplan een beoordelingskader kan vormen bij onder andere de ruimtelijke beleidsplanning en het verlenen, adviseren en in beroep behandelen van omgevingsvergunningen.

De CIW-blauwdruk geeft niet aan dat een HWDP een beoordelingskader zal vormen voor de ruimtelijke beleidsplanning en de omgevingsvergunning. Een HWDP omvat een integrale visie over waar en op welke wijze men het hemelwater zo veel mogelijk ter plaatse kan houden,

hergebruiken, infiltreren, bufferen, en pas in de laatste stap vertraagd afvoeren met als doelstelling om een lokaal watersysteem uit te bouwen dat weerbaar is tegen de gevolgen van klimaatverandering en zo bijdraagt aan een klimaatrobuuste en leefbare omgeving. Op deze manier geeft dit plan, naast andere instrumenten, de gemeente een insteek bij het verlenen van adviezen en vergunningen. Een HWDP geeft de beleidsvisie van de gemeente weer. Indien de visie uit dit plan op de terrein afdwingbaar moet zijn zal dit moeten worden doorvertaald in een RUP. Een hemelwater- en droogteplan kent als dusdanig geen rechtstreekse doorwerking. In de memorie werd dit verduidelijkt, dit geeft geen aanleiding tot een aanpassing van het ontwerp decreet.

Rekening houdende met bovenstaande elementen, kan worden besloten dat voor de opmaak van een hemelwater- en droogteplan geen plan-MER nodig is.

De blauwdruk inzake de opmaak van de HWDP zal na goedkeuring van het decreet worden afgestemd op deze tekst met bijzondere aandacht voor de punten aangehaald door de SARO. Deze aanbeveling geeft dus geen aanleiding tot aanpassingen van het ontwerp van decreet op zich.

Aanbevelingen over de wijziging van art. 4.3.9 VCRO

De SARO doet de volgende aanbevelingen:

- De raad vraagt de relatie met Vlare II te verduidelijken
- De raad vraagt een koppeling te verzekeren tussen de inwerkingtreding van het nieuwe artikel 4.3.9 VCRO en deze van het besluit inzake de gemeentelijke saneringsverplichting.
- De raad acht het wenselijk dat de meerjarenplannen van de rioolbeheerders worden ontsloten en publiek raadpleegbaar zijn.

Naar aanleiding van en om tegemoet te komen aan de ontvangen adviezen werd artikel 4 aangepast. Zo wordt in het nieuwe artikel 4.3.9 duidelijker verwezen naar de zones conform de indeling in het gemeentelijk zoneringplan en werd de afstemming verzekerd met de lozingsvoorwaarden cfr Vlare II.

De gevraagde koppeling tussen de inwerkingtreding van het nieuwe artikel 4.3.9 van de VCRO en het besluit omtrent de gemeentelijke saneringsverplichting is niet langer relevant gelet op de aanpassingen aan artikel 4.

Door de aanpassingen aan artikel 4 is het eveneens niet langer relevant om in functie van de toepassing van de nieuwe regeling de meerjarenplannen publiek raadpleegbaar te maken.

Advies VVSG (31/10/2023 – aangevuld op 15/11/2023)

Aanbeveling over de inschrijving van beroepsmogelijkheden voor publieke grachten

VVSG doet hier de volgende aanbevelingen:

- VVSG is van oordeel dat er geen beroepsmogelijkheid voorzien moet worden gezien er reeds bestaande algemeen toezicht van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur is.
- VVSG vraagt om handhavingsplicht voor private grachten en baangrachten te voorzien met als doel om een goed onderhoud van deze grachten te kunnen afdwingen

Veel publieke grachten worden beheerd door polders en wateringeng. Voor deze besturen is er geen beroepsmogelijkheid. Bovendien is het wenselijk om een gelijkaardige beroepsprocedure te voorzien voor onbevaarbare waterlopen als publieke grachten. Zo kan het immers voorkomen dat bepaalde werken waarvoor machtiging gevraagd wordt zowel aan een

gerangschikte onbevaarbare waterloop en een publieke gracht nodig zijn, waarbij in dergelijke situatie tegen een eventuele weigering wel een administratief beroep openstaat voor wat betreft de gerangschikte onbevaarbare waterloop, maar niet voor de betrokken publieke gracht. Dit kan tot een administratief knelpunt leiden. De ontworpen regeling wordt dan ook behouden.

Het klopt dat er verdere beleidsinitiatieven nodig zijn inzake de private grachten. Initiatieven zijn momenteel lopende voor de kartering van het volledige grachtenbestand. Het is niet aangewezen om al een handhavingsplicht te voorzien vooraleer er een duidelijker beeld is van het volledige grachtenbestand.

Aanbevelingen over de wijziging van art. 4.3.9 VCRO

VVSG doet hier de volgende aanbevelingen:

- Voor VVSG lijkt het logischer om de cascade, zoals toegepast bij verkavelingen, ook toe te passen voor bouwen of herbouwen van gebouwen.
- Er zou best toegevoegd worden dat er moet aangesloten worden op de riool als die er al ligt of zodra die wordt aangelegd.
- VVSG vraagt om op te nemen dat ook indien de bovengemeentelijke rioolinfrastructuur (die de aansluiting op de openbare waterzuivering moet realiseren), wel gepland maar nog niet aanwezig is, het volstaat te bevestigen dat de bovengemeentelijke infrastructuur gepland is en dat er al aangesloten moet worden op de gemeentelijke riool als die er al ligt of zodra die er komt.
- Er zouden best voor alle gemeentelijke beheerders voorbeelden van richtlijnen/bestekken/overeenkomsten/contracten/reglementen worden voorzien die het beheer van een zuiveringinstallatie na overdracht in goede banen kunnen leiden. Ook kunnen voorbeelden van passages die nuttig kunnen zijn voor opname in verkavelingsvergunningen wenselijk zijn.
- Verduidelijk vanaf hoeveel wooneenheden dit nu net gaat gelden.

Zoals reeds aangegeven werd artikel 4 herwerkt naar aanleiding van de ontvangen adviezen. De cascade redenering wordt nu inderdaad ook toegepast op de omgevingsvergunning voor bouwen of herbouwen. In artikel 4 wordt duidelijk vermeld dat de regeling geldt vanaf een bouw of herbouw met meer dan 9 wooneenheden. Onder die drempel volstaat het om een te voorzien in een septische put.

De aansluitplicht op de riolering van zodra die aanwezig is, is reeds voorzien in Vlare II. Het is in dit opzicht dus niet noodzakelijk om dit in artikel 4.3.9 van VCRO eveneens te gaan opnemen.

Het is inderdaad de bedoeling dat er ook gekeken wordt naar de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur. De rioolbeheerder is hier aan zet om de status van de planning voor de bovengemeentelijke infrastructuur in rekening te nemen op moment dat hij een bevestiging geeft .

De vraag naar ondersteunende richtlijnen voor het beheer van zuiveringsinstallaties die op termijn worden overgedragen aan de rioolbeheerder is een legitieme vraag maar geeft geen aanleiding tot een aanpassing van het decreet.

Aanbevelingen over de hemelwater en droogteplannen

VVSG doet hier de volgende aanbevelingen:

- De VVSG vraagt dat deze opname in het decreet, zeker voor de eerste planperiode, niet zorgt voor een verstrenging ten opzichte van de reeds gemaakte afspraken.
- Het wijzigingsdecreet voegt nu in: “Een hemelwater- en droogteplan wordt opgemaakt voor het volledige grondgebied van een of meer gemeenten en beslaat het publieke en het private domein.” (art. 6 alinea 3). Dit kan een probleem vormen voor bestaande hemelwater – en droogteplannen. De VVSG vraagt om dit af te stemmen met de gemaakte afspraken.
- In het decreet staat (zonder onderscheid tussen bestaande en nieuwe plannen) dat een hemelwater – en droogteplan moet goedgekeurd zijn door de gemeenteraad (vb. art. 6 alinea 5; art. 7 1°). De VVSG vraagt om dit aan te passen naar ‘goedkeuring door de gemeente’. In de memorie van toelichting kan dan verduidelijkt worden dat bij nieuwe plannen goedkeuring door de gemeenteraad verwacht wordt en dat bij bestaande plannen goedkeuring door het CBS ook aanvaard wordt.
- De VVSG vindt het de taak van het lokaal bestuur om te bepalen hoe ze participatie organiseert. Daarom voorstel tot volgende aanpassing van §3 2°: “De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor: 2° het proces voor de opmaak van het voormelde hemelwater -en droogteplan, inclusief nadere regels om de betrokkenheid van burgers en stakeholders te verzekeren waarbij op lokaal niveau het college van burgemeester en schepenen de participatie bepaalt.”
- VVSG vraagt te verduidelijken dat de koppeling tussen het beschikken over een goedgekeurd hemelwater -en droogteplan geldt vanaf eind 2024

Een toevoeging in artikel 6, §3 wordt voorzien zodat de Vlaamse Regering het mandaat krijgt om nadere regels vast te leggen voor een overgangsregeling voor bestaande hemelwaterplannen. Hierdoor kunnen we tegemoet komen aan de bezorgdheden van VVSG op vlak van de schaal waarop de plannen moeten worden opgemaakt en de procedure van goedkeuring.

Het mandaat voorzien in artikel 6, §3, 2° beoogt het vastleggen van algemeen geldende regels zoals bv. regels omtrent het houden van een openbaar onderzoek. Het is niet het opzet om hier dermate in detail te gaan waardoor er inderdaad ruimte zal blijven om in de praktijk op lokaal niveau te beslissen hoe men de participatie exact organiseert. Het artikel wordt in dit opzicht gewijzigd waarbij er enkel nog verwezen wordt naar nadere regels voor de opmaak in zijn geheel.

Een aanpassing aan artikel 7 wordt doorgevoerd waarbij wordt opgenomen dat het beschikken over een goedgekeurd hemelwater- en droogteplan als voorwaarde voor het in aanmerking komen van subsidies voor rioleringsprojecten doorverwerking krijgt vanaf 1 januari 2025.

Aanbevelingen over het toezicht- en handhavingskader

VVSG doet hier de volgende aanbevelingen:

- VVSG dringt aan op een proportionele invulling van het toezichtsmandaat dat zich richt op het niveau van doelstellingen en vraagt hier melding van te maken in de memorie van toelichting.
- VVSG vraagt om snel werk te maken van een omvorming van de rioolsubsidies en dringen ook aan dat er verder gekeken wordt naar andere financierende componenten.
- VVSG vraagt om de mogelijkheid tot ambtshalve uitvoering van de maatregelen te vervangen door een verwijzing naar artikel 335 en artikel 470 uit het decreet lokaal bestuur en gelijkwaardig voor niet (inter)gemeentelijke rioolbeheerders. Dit zijn gekende bepalingen rond dwangtoezicht uit het decreet lokaal bestuur waarvoor ook het recht op verweer is georganiseerd.

- VVSG vraagt om ook de gemeente op te nemen in de lijst van partijen (artikel 11 wijzigingsdecreet) die beroep kunnen indienen tegen bevelen, aanmaningen en raadgevingen van de bevoegde entiteit aan het adres van de rioolbeheerder.

De bezorgdheid op vlak van de concrete invulling van het toezicht wordt meegenomen bij de concrete invulling ervan. Een voorafname doen van het wijze waarop het toezicht zal of dient te verlopen kan echter niet worden ondersteund. Het toezicht op de rioolbeheerders kadert niet louter in het opvolging van de van de openbare dienstverplichtingen inzake het realiseren van de doelstellingen van het integraal waterbeleid (bv. de reductiedoelen opgenomen in het SGBP 4) maar ook voor deze vastgelegd in het Algemeen Waterverkoopreglement die een toezicht en handhaving op dossierniveau kunnen vereisen.

De mogelijkheid tot het ambtshalve uitvoeren of doen uitvoeren van maatregelen wordt overgenomen uit het reeds bestaande handhavingskader voor water bestemd voor menselijke consumptie. Verwijzing naar art 335 van het decreet lokaal bestuur heeft geen meerwaarde. In het waterwetboek is eveneens een procedure voor het instellen van een beroep opgenomen.

De vraag van om de gemeente op te nemen in de lijst van partijen die een beroep kunnen indienen ook wanneer zijn geen rioolbeheerder, kan niet worden ingewilligd. De toezichthouder richt zich naar de rioolbeheerder.

Voor wat betreft het kader voor de financiering loopt er momenteel een uitgaventoetsing inzake de subsidie voor de aanleg van gemeentelijke riolen. Daarnaast loopt binnen het CIW een studie inzake de financiering van het waterbeleid. De resultaten van deze studies kunnen resulteren in een aangepast financieringsmechanisme. In dit geval zal de doorvertaling ervan deel uitmaken van een afzonderlijk initiatief.

Overige aanbevelingen

- De VVSG vraagt om de wettelijke basis voor de opvraging van persoonsgegevens (bv data KSZ, rijksregister) in het waterwetboek robuuster te maken. Zo is het bijvoorbeeld nodig om persoonsgegevens uit te wisselen met de KSZ en het rijksregister om automatisch sociale vrijstellingen toe te kennen op de waterfactuur en om kortingen te voorzien op het vast recht.
- In de nota aan de Vlaamse regering en in de memorie van toelichting staat dat er naast een beperkte impact door de droogte – en hemelwaterplannen, voor de overige bepalingen opgenomen in dit voorontwerp van decreet geen impact te verwachten zou zijn voor de lokale besturen. De VVSG vindt dit een foute weergave.

Deze aanbeveling geven geen aanleiding tot wijzigingen aan het decreet. De vraag om het waterwetboek robuuster te maken wat betreft vragen een afzonderlijk en goed onderbouwd traject na een grondige analyse.

Het standpunt van VVSG inzake de inschatting van de impact kan niet volledig worden bijgetreden.

Advies VVP (6 november 2023)

Aanbeveling over de inschrijving van beroepsmogelijkheden voor publieke grachten

- De VVP vraagt zich dan ook af waarom het ontwerpdecreet de mogelijkheid om beroep aan te tekenen tegen machtigingen voor werken aan publieke grachten twee maal (zowel in artikel 19 als in artikel 23ter van de wet) invoert.
- De VVP merkt eveneens op dat artikel 12 van de wet, waar het gaat om het machtigen van werken aan, over of onder onbevaarbare waterlopen, in de tweede paragraaf ook

vermeldt dat tegen de beslissing rond het al dan niet verlenen van een machtiging een beroep kan worden ingesteld conform artikel 19, tweede tot en met vierde lid (van de wet). Op zich omvat artikel 19 van de wet reeds die bepaling en zou de tweede paragraaf van artikel 12 van de wet kunnen geschrapt worden. De uitzondering voor in de omgevingsvergunning geïntegreerde machtigingen – een uitzondering die is toegevoegd aan artikel 23ter van de wet - is niet opgenomen in artikel 12 van de wet.

De VVP is van oordeel dat zowel in artikel 19 als 23ter de beroepsmogelijkheid voorzien wordt voor grachten én zowel in artikel 12 als 23ter voor de onbevaarbare waterlopen. Dit is niet echt een dubbele vermelding. In artikel 12 en 23ter staat de beroepsmogelijkheid vermeld. In artikel 19 worden de formaliteiten van de beroepsprocedure vermeld. Strikt gezien zou de mogelijkheid tot beroep geschrapt kunnen worden in artikel 12 en 23ter maar het is duidelijker om de beroepsmogelijkheid in deze artikelen expliciet te vermelden.

De VVP wijst er op dat de bepaling dat de beroepsmogelijkheid vervalt als de machtiging, vermeld in artikel 23ter, § 2, tweede lid van de wet, wordt geïntegreerd in de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen zowel in artikel 23ter als artikel 19 opgenomen werd. Deze bemerking is terecht. Voorgesteld wordt om dit te schrappen in artikel 23ter.

Aanbevelingen over de wijziging van art. 4.3.9 VCRO

- De VVP adviseert om de terminologie van het ingevoegde artikel 4.3.9 in overeenstemming te brengen met de terminologie uit het Vlarem.
- De VVP vraagt om artikel 4 op een schematische manier te duiden, ook in functie van de ligging van het perceel in het centrale gebied, het collectief geoptimaliseerd buitengebied, het collectief te optimaliseren buitengebied en het individueel te optimaliseren buitengebied.
- Het Vlarem verplicht in artikel 6.2.2.3.1., § 4 en in artikel 4.2.8.1.1, § 6 dat wanneer het collectief te optimaliseren buitengebied geheel of gedeeltelijk overgaat in het collectief geoptimaliseerde buitengebied, de bestaande individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater in het veranderde gedeelte moeten afgekoppeld worden. VVP adviseert om te refereren aan deze bepalingen uit het Vlarem.
- Het is voor de VVP onduidelijk wat het ontwerpdecreet (in een wetgevende context) bedoelt met 'operationeel'.
- Het is voor de VVP onduidelijk of de vergunningverlenende overheid de geplande aanleg van collectoren en afvalwaterzuiveringsinstallaties in het kader van de bovengemeentelijke saneringsplicht eveneens in beschouwing mag nemen bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor het bouwen of herbouwen van een gebouw (of voor het verkavelen van gronden).

Een verwijzing naar het Vlarem in het decreet zelf wordt niet weerhouden. In memorie is wel toegevoegd dat de geldende regel uit Vlarem II onverminderd van toepassing blijven.

De doorgevoerde aanpassingen aan artikel 4 komen in tegemoet aan de aanbeveling van VVP. Met de term operationeel wordt bedoeld een werkende waterzuivering. Een aansluiting op een riolering is op zich niet voldoende om de gewenste vooruitgang op vlak de status van onze oppervlaktewaterlichamen te verzekeren.

Het is wel degelijk de bedoeling dat een vergunningverlener ook het bovengemeentelijke deel van de saneringsinfrastructuur in rekening neemt (collectoren en RWZI's). Via de AWIS-rioolinventaris heeft de gemeentelijke rioolbeheerder, die in eerste lijn bevestigd zal worden bij het verlenen van een omgevingsvergunning, zicht op de aanwezigheid van een bv. een waterzuivering. Daarnaast heeft kreeg Aquafin via de vernieuwde

samenwerkingsovereenkomst de taak om te zorgen voor een actievere afstemming tussen investeringen op het gemeentelijke en het bovengemeentelijk vlak. De invulling van deze opdracht zou ervoor moeten zorgen dat de lokale overheden geïnformeerd zijn over de plannen voor de verdere uitbouw van de bovengemeentelijke infrastructuur.

Aanbevelingen over de hemelwater en droogteplannen

- De VVP vindt het jammer dat de uiterste termijn voor de opmaak van een hemelwater- en droogteplan niet is opgenomen in het decreet. Er zijn immers gemeenten die, veelal gemeenten die zelf rioolbeheerder zijn, nog niet gestart zijn met de opmaak omdat het juridisch niet kan afgedwongen worden.
- De VVP herhaalt dat zij nog altijd de voorkeur heeft voor hemelwater- en droogteplannen die door een andere instantie dan de gemeenteraad formeel worden goedgekeurd.
- De VVP hoopt tenslotte dat er snel werk gemaakt wordt van het uitvoeringsbesluit zodat er ook verplicht werk zal gemaakt worden van de actualisatie van de bestaande vaak ontoereikende plannen cfr. blauwdruk minstens om de 6 jaar en uiterlijk tegen eind 2030.
- De VVP betreurt dat enkel het beschikken over een – door de gemeente! – goedgekeurd hemelwater- en droogteplan ervoor zal zorgen dat de gemeente Vlaamse subsidies krijgt. Beter is dat de gemeente per project aantoonst hoe het past binnen het hemelwater- en droogteplan en dat indien de subsidieverlener vindt dat deze visie niet past binnen de principes van het integraal waterbeleid, dat deze subsidie niet verleend wordt en het plan moet worden aangepast door de gemeente.

De VVP pleit ervoor om een timing op te nemen in het decreet voor de opmaak van het hemelwater- en droogteplan. In CIW-blauwdruk werd eind 2024 als uiterste termijn opgenomen. Om te vermijden dat het opnemen van een termijn in het decreet ervoor zorgt dat de huidige dynamiek in de opmaak van het hemelwater- en droogteplannen afneemt, wordt geen gevolg gegeven aan de aanbeveling van de VVP. Van zodra het decreet van kracht wordt zal er een overzicht gemaakt worden van het aantal gerapporteerde hemelwater- en droogteplannen en zal worden geëvalueerd of het aangewezen is dat de Vlaamse Regering een uiterste termijn vastlegt.

Artikel 7 wordt aangevuld om gevolg te geven aan de aanbeveling van de VVP om meer garanties in te bouwen dat een project waarvoor subsidies verleend wordt past binnen de visie vastgelegd in het hemelwater- en droogteplan.

Aanbevelingen over het toezicht- en handhavingskader

- Het is voor de VVP onduidelijk hoe ver de draagwijdte van de uitbreiding van het toezichtskader is.
- Het door artikel 10 van het ontwerpdecreet aangepaste artikel 5.2.12 van het waterwetboek heeft het over maatregelen die toezichthoudende ambtenaren kunnen opleggen aan waterleveranciers van water voor menselijke aanwending. Het door artikel 12 van het ontwerpdecreet aangepaste artikel 5.2.14 van het waterwetboek bepaalt hoe die opgelegde maatregelen kunnen worden opgeheven. Daarbij gaat het enkel om het opheffen van maatregelen met betrekking tot de levering van water voor menselijke consumptie. Een regeling voor de opheffing van maatregelen met betrekking tot tweedecircuitwater ontbreekt. Omdat de wetgever de provincie als een waterleverancier beschouwt wanneer zij water onttrekt uit de waterlopen die ze beheert en dat water ter beschikking stelt van derden, vraagt de VVP om de procedure rond het opheffen van maatregelen met betrekking tot de levering van water voor menselijke consumptie uit te breiden naar een procedure voor de opheffing van maatregelen met betrekking tot de levering van water voor

menselijke aanwending, dan wel voor de opheffing van maatregelen met betrekking tot tweedecircuitwater een afzonderlijke regeling uit te werken.

De opmerking van VVP omtrent artikel 5.2.1.4 is terecht. De verwijzing naar water bestemd voor menselijke consumptie is hier inderdaad te eng en dient verruimd te worden naar water bestemd voor menselijke aanwending. Een bijkomende bepaling hiervoor wordt opgenomen in artikel 12.

Advies van de Raad van State, afdeling wetgeving

De afdeling wetgeving bracht advies nr. 75.049/16 uit op 29 januari 2024 over dit ontwerp van decreet.

Het advies merkte een aantal zaken op die de leesbaarheid ten goede moeten komen. De nodige aanpassingen werden daarom aangebracht aan de tekst. De inwerkingtreding van het artikel 4 werd verduidelijkt en is van toepassing op aanvragen voor een omgevingsvergunning die worden ingediend na 31 december 2024.

Inhoudelijk heeft de voornaamste opmerking uit het advies betrekking op het mandaat voor de toezichthoudende ambtenaren om te besluiten tot onvoldoende invulling van reductiedoelstellingen inzake de gemeentelijke saneringsverplichting of het invullen van openbare dienstverplichtingen die verband houden met de saneringsverplichting en de vermeende discretionaire marge die daarbij aan de toezichthoudende ambtenaren gelaten wordt.

Wat betreft de onvoldoende invulling van reductiedoelstellingen inzake de gemeentelijke saneringsverplichtingen moet gewezen worden op de door de Vlaamse Regering vastgestelde stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Als onderdeel van de plannen zijn de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen mee vastgesteld (GUP).¹ De GUP leggen per gemeente een gebiedsgebonden prioritering op met per categorie van prioriteit een aan de reductiedoelstellingen gekoppeld tijdspad. Dat tijdspad is noodzakelijkerwijs verbonden aan de horizon voor het behalen van de doelstellingen waterkwaliteit die voortkomen uit de omzetting van de Kaderrichtlijn water. De reductiedoelstelling met gebiedsgerichte prioritering is verbonden aan de volgende doelstellingen:

- * Voor waterlichamen met klasse 2 of 3 is tegen 2027 het volledige reductiedoel te realiseren.*
- * Voor waterlichamen met klasse 4 is tegen 2027 een tussendoel vastgelegd : 50% van het totale reductiedoel realiseren.*
- * Voor waterlichamen met klasse 5 of 6 is tegen 2027 een tussendoel vastgelegd : 33% van het totale reductiedoel realiseren."*

Het mandaat van de toezichthoudende ambtenaren is dan ook duidelijk gebonden aan de vermelde opgelegde doelstellingen bij het al dan niet besluiten tot onvoldoende invulling.

Daarnaast zullen de exploitanten die instaan voor de uitvoering van de gemeentelijke saneringsverplichtingen, in het kader van een nog aan te nemen uitvoeringsbesluit, onder andere een meerjarenplanning moeten opmaken waarin onder andere de investeringen opgelijst worden gericht op het behalen van de doelstellingen. Het uitvoeringsbesluit heeft ondertussen op 19 januari 2024 een tweede goedkeuring gekregen van de Vlaamse Regering. Dat uitvoeringsbesluit zal tevens een remediëringsplan mogelijk maken dat nog voorafgaand aan het gebruik van de instrumenten voor de toezichthoudende ambtenaren vermeld in het ontwerpdecreet zal geactiveerd kunnen worden.

¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen/vr-2022-0107-doc-0739-42bis-stroomgebiedbeheerplannen-bijlage.pdf>

De toezichthoudende ambtenaren beschikken dan ook niet over een ongelimiteerde marge om tot een onvoldoende invulling te besluiten en ten gevolge daarvan de in het decreet vermelde maatregelen te nemen. Te meer gezien voorafgaand aan dergelijk besluit van onvoldoende invulling remediëring mogelijk zal zijn. Om dit te verduidelijken werd in het betrokken artikel verwezen naar zowel de reductiedoelstelling als naar het uitvoeringsbesluit.

Dezelfde redenering gaat ook op om te besluiten tot een onvoldoende invulling van de door de Vlaamse Regering op te leggen openbare dienstverplichtingen. Het kader daarvoor wordt gevormd door het besluit Vlaamse Regering. Ook hiervoor werd de tekst bijgestuurd.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Wijzigingen wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen

De wijzigingen van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen zijn ingegeven om belanghebbenden toegang te verlenen tot een rechtsmiddel – een beroep – wanneer zij niet akkoord gaan met het verlenen van een machtiging voor werken aan publieke grachten of het weigeren van een machtiging. Zonder dat daarbij beroep ingesteld moet worden bij de Raad van State die dergelijk beroep strikt gezien vooral bestuurlijk zal behandelen op grond van motivatie van de genomen beslissing. Het eigen beroep zoals voorzien in de wet laat een meer inhoudelijke toets toe.

Wijzigingen aan het gecoördineerd decreet van 15 mei 2009 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO)

Aansluitend bij de ambitie om de zuiveringsgraad van huishoudelijk afvalwater te verhogen wordt een wijziging ingevoerd in de VCRO. De wijziging legt bijkomende voorwaarden op inzake de aansluitbaarheid van te bouwen of herbouwen gebouwen. Zo zal of aansluiting noodzakelijk zijn op openbare waterzuiveringsinfrastructuur of bij gebrek daaraan een individuele zuivering. Dit zal een bijkomende garantie bieden naar het behouden van de zuiveringsgraad van huishoudelijk afvalwater en een achteruitgang voorkomen.

Wijzigingen aan het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018

Dé doelstelling van de kaderrichtlijn Water waar is het bereiken van een goede toestand in onze waterlopen. Vanaf 2027 zijn daarop geen uitzonderingen meer mogelijk. Er wordt aan die doelstelling gewerkt via het instrument van de stroomgebiedbeheerplannen.

Voor het bereiken van die goede toestand is het noodzakelijk om te vermijden dat ongezuiverd afvalwater in die waterlopen terecht komt. Zoals reeds opgenomen in de nota 'De grote STROOMVERSNELLING' is het opzet ook te zorgen voor een beleid inzake asset management om risico's op uitval van de infrastructuur terug te dringen en wordt een aanpak om de huidige negatieve impact van overstorten op ontvangende waterlopen terug te dringen beoogd. Het instrument van openbare dienstverplichtingen zal hiervoor

ingezet worden. Dit decreet legt daarvoor reeds de noodzakelijke instrumenten vast voor de opvolging en handhaving. Hier wordt in analogie met het bestaande kader voor water bestemd voor menselijke aanwending gewerkt.

Daarnaast wordt ervoor gezorgd dat ook de rioolbeheerders gebruik kunnen maken van de Gaswet wat hun werking faciliteert.

Een beperkte aanpassing aan de definities wordt (definities 18° en 19°) wordt doorgevoerd om te verduidelijken dat zowel de bouw als de exploitatie van een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater gevat kan worden in kader van de gemeentelijke saneringsverplichting.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Een uitgebreide toelichting bij de artikel is te terug te vinden in de memorie van toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Er wordt geen budgettaire impact verwacht voor de Vlaamse overheid.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De opvolging van de opmaak van de hemelwater- en droogteplannen vereist een bijkomende inzet van personeel. De impact kan eerder beperkt worden ingeschat dankzij digitale rapportering aan de Vlaamse Overheid en de rol van de gemeente bij bewaken van de inhoudelijke aspecten. De meer uitgebreide toezichtsoverdrachten die aan de toezichthoudende ambtenaar worden toegewezen zullen ook een impact veroorzaken op de in te zetten VTE. Deze impact kan echter eerder beperkt worden ingeschat. Net zoals geldt voor de het handavingskader op water bestemd voor menselijke aanwending zal de focus voor wat betreft het aspect gemeentelijke saneringsplicht niet zo zeer liggen op het formeel handhavend optreden van de aangeduide ambtenaren maar op de globale opvolging en aansturing van de actoren door de bevoegde entiteit met name de betrokken kern binnen de Vlaamse Milieumaatschappij.

Beide aspecten zullen binnen de beschikbare refertekredieten opgevangen worden.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Via opmaken van de hemelwater- en droogteplannen wordt er vorm gegeven aan een integrale, gedragen en gebiedsdekkende visie op het hele watersysteem per gemeente. Het principe van en de blauwdruk voor de opmaak van dergelijk plan is in de schoot van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid tot stand gekomen waarin de lokale besturen en de gemeenten lid zijn. De centrale en trekkende rol van de gemeente werd reeds verankerd in de blauwdruk en het proces voor de opmaak van de plannen loopt reeds. De opmaak van een hemelwater- en droogteplan zal de nodige middelen vragen van de gemeenten en desgevallend andere betrokken lokale besturen en actoren. Gelet op de CIW-blauwdruk, is het middelenvraagstuk in essentie geen nieuw vraagstuk en zouden

gemeenten nu reeds de middelen voor de opmaak van deze plannen voorzien moeten hebben. Via de Blue Deal is duidelijk gesteld dat het hemelwater- en droogteplan een vereiste is om in de toekomst nog toegang te hebben tot watergerelateerde subsidies. Het niet opmaken van dergelijk plan kan dan ook een negatieve impact op de middelen van de lokale besturen hebben die inzetbaar zullen zijn voor watergerelateerde thema's.

Voor wat betreft de overige bepaling opgenomen in dit voorontwerp van decreet is er geen impact op de lokale en provinciale besturen te verwachten.

4. VERDER TRAJECT

Dit ontwerp van decreet zal ingediend worden bij het Vlaams Parlement.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van decreet tot wijziging aan de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, voor wat betreft het invoeren van een beroep tegen machtigingen voor werken aan publieke grachten, tot wijziging aan het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, wat betreft de opname van hemelwater- en droogteplannen en de handhaving van actoren in de waterketen en tot wijziging aan het gecoördineerd decreet van 15 mei 2009 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en de bijhorende memorie van toelichting;
- 2° de Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving te gelasten het voormelde ontwerp van decreet en de bijbehorende memorie van toelichting, in naam van de Vlaamse Regering, in te dienen bij het Vlaams Parlement.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR